

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (országgyűlési hírek; kinevezések; szatmár-megyei földrengés; tűz- és iparügy; budapesti hangász-egyesület; 's a t.) Amerika. Spanyolország (hazetéri hírek; Santa Cruz meghalt; elegy; 's a t.) Anglia (Iordmayori lakoma Londonban; ünnepi lakoma Conyngnam I. megtiszteltetésire; 's a t.) Franciaország (állások 's vélemények a keleti ügyben; 's a t.) Törökország (nagyuri parancs; 's a t.) Görögország. Németország. Gabnaár. —

Magyarország és Erdély.

A m. k. udv. kamra a vihodnai kamra megürült erdőszűtsztségre Jambri ch Jánost, eddigelő poddubnai alerdősz, munkás és dicséretes szolgálata tekintetéből, alkalmazá.

Pozsony, nov. 19. A múlt heti országos ülés tárgyai közül ezekre szorítok jelen közleményünk: I. Üzenete a KK. és RR-nek a Fő-RR-hez a múlt 1832/6 országgyűlésen fentartott vallásbéli nehézségek és súlyok tárgyában. Tanácskozásba vétett a f. h. 11kei országos ülésben, 's a kerületi szerkesztés meghagyatván, másnap átküldtetett a főrendi táblához. A KK. és RR. ez üzenetben emlékeztetőkbe hozzák a Fő-RR-nek, egyenkint előszámolva a vallásbéli súlyokat, nehézségeket 's kívánatokat, a mellyek fölterjesztésében a felső tábla már megegyezett; a mennyiben pedig azok iránt a köz megegyezés még elérve nincs, ez alkalommal ismét megfontolásuk alá megegyezés végett terjesztik, a hozzá mellékelte felírás- és törvényjavaslattal együtt, melly utóbbiban, a bécsi és Lincezi békekötések alapján, az 1790: 26. teziknek következő pontok szerinti bővítése 's illetőleg módosítása foglaltatik: I. A vallásbéli reversálások, vagyis a születendő gyermekeknek milly vallásban neveltetése iránti kötelezések, erőnkülkiek legyenek, 's az azok tekintetéből akár eddig eredett 's még függőben levő, akár ezután támasztható mindennemű vallásbéli követelés teljesen és tökéletesen megszüntessék. 2. A vegyes házasságból származott miniké nembeli gyermekek anyjok, a törvénytelen születésű gyermekek anyjok, a talált gyermekek végre gondviselőik vallásában neveltessenek, a 18dik esztendő meghaladván pedig, szabadságukban álljon, azon vallást követni, mellyet meggyőződések szerint lélekisméretük megnyugtatóra legalkalmasnak itélendek. 3. A káthol. vallásból az evang. vallásra 's viszont átmenni kívánó ezen szándékát az illető polgári törvényhatóságnak bejelenteni tartozzék. Illy esetben a vármegyék 's külön portákkal bíró kerületek első közgyűléseikből, a városok pedig tanácsulésseikből vegyes küldöttséget rendeljenek, melly a végzés hozatalától számítandó 15 nap alatt eljárni 's ha az átmenni kívánó kijelentett szándékában megmarad, számára bizonyáglevelet, hogy a kívánt vallást minden akadály nélkül azonnal gyakorolhatja, nyomban kiadni köteles legyen. A küldöttség tudósítván eljárásáról a törvényhatóságot, tudósítsa az 1790: 26. törvény 16. §-a rendelkezései képest a Felsőre elibe tudomás végett fölterjesztessék. 4. Az evangelicusok templomiba, oda különben sem meg nem hívott sem nem edesgetett más vallásuk járása, az evang. lelkipásztorokra nézve törvényvel tiltott 's fenytetni is rendelt esabítási vétekek ne tartassék. 5. A kátholicusok gyermekeinek az evang. iskolák gyszerkorlása, ugy- szinte mind az evang. mind a káthol. ifjuságnak a külföldi — az ausztriai birodalmon kívüli — iskolák látogatása engedessék meg, egyszersmind szabadságukban álljon a káthol. szülőknek, gyermekeik mellett evang. nevelőket tartani. 6. A vál- lások kérdés alatt levő házastársak recipulatiója tiltassék meg, azon lelkipásztor polig, ki a házastársak esketését, tudva, az 1790: 26. t. ez. 15. §-ának rendelete ellen, végrehajtotta, mint hivatalával visszaélő, a köz polgári törvények után vonassék feleletre. 7. Az 1790: 26. 5. §-a ellenére az evangelicusok azon gyakor- lások szabadságában, hogy elemi 's grammatikai iskolákat mindenütt, hol szükség- esnek látandják, előleges felsőbb engedelem nélkül állíthassanak, ne legyenek korlátozva. 8. A vegyes házasságból eredett válóperekben, ha a pörlekedő felek az ügytől és asztaltól örökre elválasztatnak, ez elválasztás által az evang. ház- sors nézve a kötés is felbontottnak tekintessék, és szabadságában álljon új házassá- gi szövetségre lépni. Azonban az 1790: 26. törvény 15. §-a által a hasonló válópere- kre nézve megállapított bíróság hatósága ne terjedjen ki olly esetekre, midőn a házasságszerzés alkalmakor evang. valláson volt mindkét házastárs közül valamely- lyik a válóper lefolyta alatt, vagy épen az elválasztási ítélet után káth. vallásra tér; illy ítélet sem a már meghozott ítéletre, sem a per folyamata nézve változtatást, vagy a már lefolyt pernek az említett bíróság előtti megújíthatóságát ne követel- tesse. 9. Az egyházi személyek és tanítók fizetésére 's bármennyű egyházi épüle- tek felállítására 's igazítására az evangelicusok és viszont a kátholicusok egymás- nak nem kötelezethetnek; ott azonban, hol az e végre szükséges költségek köz- jövedelmekből gyűjtött közszégi pénztárból tételnek, az illy jótéteményben mind a kátholicusok mind az evangelicusok kölcsönös arányosságban részesüljenek. 10. Az 1790: 26. törvény 8. §-ának rendelete a hivatalok betöltése iránt a szabad kir. vá- rosokra is világosan kiterjesztessék. 11. Az evangelicusokat vallás tekintetéből a lakóságtól vagy mesterségek fizetésétől eltiltani ne legyen szabad, és minden e rész- ben netalán fenálló ellenkező szokás, határozat vagy rendelet eltöröltetvén, az el- lenszegők az 1790: 26. törvény 12. §-ában kitett minden egyes esetben különkülön megveendő büntetés alá kerüljenek. 12. A megürült telekbe költözött evangelicu- sok a kátholicus, és viszont a kátholicusok az evangelicus egyházi személyek fizet- césére nem kötelezethetnek. 13. Olly helyeken, hol elválasztott temetők nincsenek, a temető használata az evang. és káthol. vallásukra nézve közös. 14. Az 1790: 26. törvény 14. §-ának rendelete megszüntetvén, az evang. vallás szabad és nyilvános gyakorlását tárgyazó törvények Horvát-, Dalmát- és Törökországra is kiterjesztesse- nek. 15. A Felsőre a magyar ezredeknél az evang. valláson levő katonák tekinte- téből evang. tábori lelkeszek alkalmazásáról is kegyelmesen gondoskodni tartoz- tassék. — II. Üzenete a KK. és RR-nek a katonai kihágások tárgyában. Átküldtetett a Fő-RR-hez a f. h. 12kei országos ülésből, az illető felírás- és törvényjavaslattal együtt. Ez utóbbiban a KK. és RR. a katonai kihá- gások megzabolásására ezeket vélik határozandóknak: I. Polgári személyek ellen tettel vagy szóval végbevitt sértések kivül kihágásnak tekintessék, ha a katonai rend által a törvényben határozott illetőségen túl valami kizsároltatott. 2. Zsarolá- sok eseteiben a törvényes illetőségen túl kizsárolt hulmik illendő árát megtéríteni, a zsaroló elleni követelés fenmaradása mellett, a kir. kinsztár legyen köteles. 3. Kihágások tekintessék, ha a katonai rend olly dolgokba avatkozik, mellyek elin- tésére polgári hatóság alá tartozó, avagy olly személyekre nézve, kik hatósága alatt nincsenek, felsőbbeségi jogot vagy bíraskodást bitorol. 4. Katonai illy kihá- gások minden eseteiben, az illető tisztviselőnek szoros kötelessége legyen, a feladott esetet, ez iránt kiküldetést sem várván, nyomban megvizsgálni 's a törvényhatósá- got tudósítani. 5. A törvényhatóság elintézését mindenké előtt rövid uton az illető ka- tonai parancsnoktól sürgeessen; ellenkező esetben azt a magyar kir. helytartó-ta- nács után szorgalmazza. 6. Polgári személyek ellen tettel vagy szóval elkövetett sértések eseteiben a panasz vegyes bíróság által előrebocsátandó vizsgálat után igazságosan intéztessek el, ha pedig az nem sikerülne, vagy a vizsgálatból olly súlyos vétség jöne ki, melly rövid utoni elintézés tárgya sem lehet, illy esetben az illető katonai bíróság által katonai törvények szerint szolgáltatassék elégtétel. 7. Az illy személyes sértések eseteiben a büntetés, melly cassatio és várfogság is lehet,

a vétség fokozatához képest szabassék meg. 8. Nemkülönbön a vétkesnek talált ka- tonai személy tulajdon javából megtérítendő károk, orvosi költségek, testi sérelem- bér 's a vérdíj is a körülményekhez képest itéltessek meg. 9. Az ítélet a sértett féllel az illető polgári hatóság után a végrehajtás előtt közöltessék; azon esetben, ha azzal megelőlege nem lenne, a felelbbvitel szabadságában állván, a felsőbb bíróságok ítéletei is, szinte végrehajtás előtt, a fentebbi uton tudtával adandók. 10. A tetleges katonai szolgálathoz álló fő- vagy altisztek, nemkülönbön a közvitézek is, a fen előadott módon ugyanazon rend szerint vétessek ítélet alá; mindazáltal ha a sértő katonai személy akár ingó, akár ingatlan, a polgári hatóság alá tartozó értékkel bírna, és a sértett fél ellene polgári ítélszék előtt, a polgári törvények szerint, magánykeresetet támasztani inkább kívánna, ezen esetben a sértő katonai személy a polgári törvényszék előtt törvényt állani köteles legyen. 11. Azon kato- nai fő- és altisztek, kik akár nyugpénzzel vagy érdemjellel, akár a nélkül, de ka- tonai characterök megtartása mellett, szolgálathoz kiléptek, nemkülönbön a kegye- lempénzzel elbocsátott közvitézek is, mind személyes sértések, mind egyéb kihá- gások 's vétségek eseteiben, azon polgári hatóság által itéltessek, mellynek kö- rében letelepültek, vagy fekvő értékkel bírnak, 's csupán azon esetekben állítas- sanak katonai bíróság elibe, ha cassatio, vagy nyug- vagy kegyelempénz-vesz- tést maga után vonható nagyobb vétséget követek volna el. 12. A katonai szolgál- lathoz álló személyek, tisztan katonai viszonyaikra, ugyszinte — az 1791: 56. tör- vényben foglalt eseteken kivül — minden egyéb vétségre nézve, polgári helyze- teikre tekintet nélkül, mind önmagok, mind feleségeik és kiskorú gyermekeik, ha állandóan sehol letelepülve nem lennének, végre a szolgálathoz levő katonatisztek eselőljei is, ha különben katonák, katonai hatóság alá tartozzanak. 13. Ha polgári személyek által elkövetett valamely vétekekben katonai személyek volnának része- sek, és az eset szövénnyessége miatt a vétkesek különválasztása által az ítélet- hozás nehezítetnék, illy esetben a katonai személyek, polgári társakkal leendő megítélés végett, a polgári bíróságnak adassanak által. 14. Az ideigleni szabadsá- ggal elbocsátott katonák szabadságuk ideje alatt elkövetett minden vétségökért az illető polgári hatóság által bíraltassanak. — III. Második válasza a Fő-RR- nek a jelen országgyűlési költségeknek szabad ajánlásként a nemesi Rend általi viselése tárgyában. Átküldtetett a KK. és RR-hez f. h. 11kén Azokra nézve, kik a kivetés kérésének az országgyűlési testület általi megállapí- tása ellen hozták fel a t. KK. és RRek 2dik üzenetében, megjegyzi a Fő-RR., hogy előbbi válaszuknak a t. KK. és RR. egészen különböző értelmet látszanak tu- lajdonítani, midőn azt mondják, hogy a kérdésben forgó költségeknek a várme- gyék között igazságos aránytal leendő felosztásáról az országgyűlési testület ren- delkezésének okát és helyét nem látják; — mert — a válasz szavai szerint — nem ola czélzott a Fő-RRek szándéka, hogy a költségeknek a megyék közötti felosz- tására arány szabassék, hanem hogy a kivetés alá tartozó mind személyek mind tárgyak, a mult országgyűlési költségek kivetésében tapasztalt azon különböző gya- korlatnak, melly szerint egyik megyében ollyatén személyek és tárgyak rovat- tak meg, mellyek a másikban minden megrovatás nélkül hagyattak, 's mutatkozott egyéb többféle aránytalanság megszüntetése tekintetéből határozottan kijelöltesse- nek, 's ezen, egyedül igazságos alapult kívánságnak akár az újabb összeírásnak terhes és költséges, akár a jelen országgyűlési költségeknek is csekélységéből merített okoskodások annál kevesebb állhatnak ellen, minél tagadhatlanabb, hogy a kölcsönös igazság elhatározásában sem a felhozott összeírásnak — habár ez az utóbbi tanácskozások eredményei szerint szükségesnek mutatkoznék is — terhes és költséges léte, sem a fizetendő summa kisebb vagy nagyobb mennyisége tekin- tetbe nem jöhetnek; — továbbá nola az 1807. országos segedelem a jelen ajánlat- tól nemre nézve különbözött is, ez azonban a fizetésnek igazságos aránytal kellő viselésére nézve magában semmi különbséget nem foglal; arra ellenben, hogy a Fő-RRek kívánsága szerint a fizetés elvei 's a megrovatandó tárgyak az ország- gyűlési testület által határozottak el, nemesak az 1807dik évi, de az 1792dik év óta ajánlott országos segedelemnek alkalmikor történtek is elég példát nyuj- tanak. — Mi pedig ezen költségek megvételére nézve a t. KK. és RR. által javasolt szóbeli per utját tárgyazza, ez iránt imigy nyilatkoznak a m. Fő-RRek: „Valamint egy részről nemesak tagadhatlan, hanem már több illetén bírói eljárás használatá- ból merített tapasztalás is bizonyítja, hogy az illető tisztviselők 's itélőszékek- nek törvényszabta szigorúsága mellett a t. KK. és RR. által megelőztetni kívánt ön- kényes fizetésbeli késedelmeskedés az utóbbi alkalommal használt rendes törvény- kezés után is czélszerűleg távozthatnók: ugy más részről a fenálló törvényke- zés szellemével is összeegyeztethetőnek nem látszik, hogy midőn a szolgabíró rendes per után is csak határozott summaig bíraskodhatik, akkor annak a summas szóbeli per után bíraskodhatása határozatlan summaig terjedhessen. — Mindezen tekintetből a m. Fő-RR. előbbi válaszukban kijelentett javaslatukhoz tovább is ragaszkodnak.

A pestbudai hangász-egyesület folyó IVdik évi 3dik műelőadásá jövő vasárnapon (dec. 1jén) délutáni 4 órakor lesz Pesten a városi nagy redut- remben, melly több válogatott hangműből fog állni. — A belépti jegyek 29—30kán szokott helyöken adnak-ki, u. m. Pesten Klausz E. L. pénztárnok, Budán Milecz I. uraknál; előadás napján csupán az egyesületi írószobában (Nagy hid utza Parkfrieder-ház.)

Tűz- és Iparügy. Odera m. Frankfurtból nov. 14kéről ezt írják: „A mártónapi sokadalom meglehetősen kedvezőleg sikerült. Posztó- 's más gyap- juszövetekre nézve igen élénk volt a vásár. Gyártatlan termékekből nem nagy bő- ség volt a sokadalmon. Mindennemű bór jó áron kelt, ámbár ebből is kevés volt talál- ható, mert a lipesei máhálnapi és itteni őszi vásáron jobbadán elkeltek már az el- adásra szánt mennyiségek. Gyapju mintegy hatezer mázsa volt a vásártéren, 's ez egész mennyiséget csakhamar elkapkodák a gyártók. A gyapjuár valamennyire esőkent a mult őszihez képest, mit talán azon körülménynek is tulajdoníthat- ni, miszerint nagyobb gyapjukereskedők és nyercszkedők nem akartak vevésbe bocsátkozni. —

Szatmárból írják, hogy f. hó 15. N. Károlyt és vidékét földrengés látogatta meg, melly az Ermelleken, hol 1834 — 5ben legnagyobb erőt fejtett ki, most is hihetőleg erős lehetett. A tünemény, mellyet többen a megelőzte éjjel is tapasztaltak, délelőtti 10 óra 9—10 percz között vala, de sokkal gyengébben, mint kárt tehetett volna. Azonban min- den esetre igy is eléggé észrevehető és erős volt arra, hogy azok jós- latát, kik több okra nézve, (lásd Jelenkor 88. sz.) azt előre megjövén- dölték, igazolja.

A m e r i k a

Ujyorki oct. Ski hírek szerint oct. elején Ujyork és Philadelphiában két nagy tűz dühöngött; Ujyorkban ugyanis oct. 5én 46 ház égett le, a kárt pedig egy millió dollárra becsülik, a tűzkármentő társaságok 835,500 dollárt tartoznak fizetni. Philadelphiában mintegy 40 ház égett le 's több emberélet veszett el. — Az éjszakamerikai canadai határokról nem igen megnyugtatók a hírek. A határszéliek t. i. főleg Niagara-részen, folyvást rokonzatlankodnak, 's gyújtogatásban lelik legnagyobb kedvüket. — A' philadelphiai bank fizetés-felfüggesztése mennykőcs ipás volt, annál inkább, mivel megsem álmódák. Az egyesült státusok bankjegye már 69-ig szállt le, de most ismét 80on áll. Az ujyorki bankok fentartandják magukat, de a' kereskedés rovására, melytől minden gyámolítást meg kell vonniok. Azonban magasabb szempontból tekintve, fennmaradásuk nincs elég nagy áron megvásárolva. — Egy ujyorki kereskedőház következő körlevelet intézte ügybarátihoz a' philadelphiai bank kész fizetés-felfüggesztése miatt: „Ujyork, oct. 15én: Az egyesült státusok bankja Philadelphiában felfüggeszté kész fizetéseit oct. 9én. Azon város minden bankja követé e' példát. Hasonlag tón Baltimore, 's általános hiszik, miszerint a' déli tartományokban minden bank, kivévén tán az uyorleantsit, megszünteti kész fizetéseit. Ujyork 's a' keleti státusok (ujangol státusok) ellenállnak a' fordulatnak. Bankjaink keringése most rendkívül korlátolt. Hitelezői vagyunk az egész egyesületnek. Az által, hogy Európába nem küldik készpénzeket, vagy legalább azok küldetését kevesbitik az új aratásig, az itteni bankok reménylik, hogy fenttarthatják kész fizetéseiket. Néhány nap múlva meglátjuk: vajjon tehetik é azt. Liverpool gőzös mely sept. 21én hagyá el Liverpoolt, illyes körülmények közt érkezék ide. Az egyesült státusok bankja traktáinak el nem fogadása Hottinger és társa által nem tón olly nagy benyomást, mert azonnal közbenjárult Rothschild-ház, de az angol aratásról tudósítások, valamint Jaudon kétes állása Londonban, állapotunk zavarát igen növeszté, mi folyvást bonyolultabbá lesz, ha Jaudon kötelezésének nem tehet eleget. Mire nézve igen aggódnak. Ez események sokkal újabbak még, hogysem következményit megítélhessük. Eddigi hatásuk a' bizalmat tönkre tevő. Az adás vévés felfüggesztve az ország beljéveli közlekedés megbomlott; bankjegyeink mindenfelé süllyednek. Igen nagy árumennyiség maradand kezünk között, árban esőkönve. Azonban nagy különég van az 1837ki 's mostani fordulat között; az 1837ki, tulzott vállalatok után véghetetlen kötelezések között 's olly időben történt, midőn az aratás nagyobb része ki volt merítve. Most azonban vállalkozásink nem voltak tulzottak, kötelezésink aránylag csekélyek 's gazdag aratásunkra még mitsem vevünk. Alaposan reménylhetjük tehát miszerint nem tőtenendik annyi szerencsétlenség, 's eddig még a' tönkek sem olly szaporák, sem olly tetemesek. Jövendőnkre nézve azonban nem kell csalódásban élnünk. A' jelen fordulat a' mostani pénzrendszerben nagy módosításokat szüend. Azon időg, midőn valami állandót birunk egy vagy más értelemben, az ország kereskedése igen súlyos leend 's kevesbbé vagy inkább korlátozva. Ha fontolatra vesszük e' mellett az egyesült státusok bankja helyzetét, nem tudjuk még bizonyosan, vajjon fölfüggesztésnél marad é meg csupán, vagy az egész bank eloszlátása következik é be? A' közvélemény az utóbbtól retteg. Europávali és a' birodalom beljéveli közlekedése által igen nagy zavarba hozhat bennünket. A' körülmények komolyak, 's képesek volnának minden más országban a' dolgok helyzetét kétségbeesetté tenni. Földünk gazdagsága azonban sokkal nagyobb, az amerikai szilárdság sokkal rugékonnyabb, hogysem biztosan ne számolhatnánk a' jóllét visszatérésére. —

S p a n y o l o r s z á g .

(Harczteri hírek. Rendkívüli alkalommal érkezett nov. 11iki bayon-nei hírek szerint Espana gr., míg mindenütt nyilvánosan hírlék megszök-tét, véletlenül megjelent la Seu d' Urgel előtt és elfoglala Catalonia e' nevezetes erősségét, mellynek lakosi épen örömmünnepet üllöttek. Beszél-lik továbbá, miszerint Espartero megtámadá Cabrera't 's eleinte szeren-csésen visszanyomá; de utóbb hátrálni lón kénytelen a' carlosiak előtt, kik három zászlóalját egészen tönkre verték és számos katonáit fogták volna el. E' hír mindazáltal még további valósulásra vár. — Nov. 6ikán ko-rán reggel Barachina helységet, Segura és Calamocha közt, megtámadá 3 zászlóalj és mintegy 200 lovas, miután az alkotmányos táborsemeket visszanyomák. Az őrséget megállva találá az ellenség; de rövid véres esa-ta után mégis hátrálásra kényszerültek a' zendülők, és visszavonultak Segurába. — A' navarrai főparancsnok határozatát bocsáta közre, melly-nek következtiben minden ember kiadni kötelek fegyvereit, kinél fegy-vert találá a' rendőrség, az kegyelem nélkül halál fia leend. — A' minis-terégi fordulat még nem ére véget; Toreno azonban, ki már Madridba érkezék, rövid idő múlva alkalmasint elintézi e' hosszas habozást. — A' Gazette du Languedoc szerint a' kormányzó királyné majd Cabrera lova-sai hatalmába került, midőn a' sacedoni fürdőből visszakocsizott a' fő-városba 's néhány kocsiját valóban el is fogá az ellenség, mellyek egyiké-ben kamránó ült Munoz kegyencz gyermekével. A' kormányzó királyné kétezer puskát ígért már váltságdíjúl e' gyermekért; de Cabrera Tortosa vagy Mequinenza várost kívánja érette. Más lapok mesének mondják e' hirt. —

(Santa Cruz meghalt. Elegy.) Madrid nov. 17ikén: „Santa Cruz marq. első osztályu grand, aranygyapjas vitéz és spanyol akadémiai elnök nov. 4ikén elhunyt. Mindenki őszintén tisztel é 's fölvilágosult jó érzésű férfit, ki anyai részről ausztriai származatu volt és mindenkor legnagyobb szívessé-gel viselteték az e' birodalmi utazók iránt. — Espartero mindazokat száműzé Morellába, kiknek rokoni Cabrera alatt szolgálak; mivel mindazáltal Mo-rellában nem igen találhattak alkalmazást, tehát igen szomorú helyzetbe jöt-tek é szerencsétlenek. Egyébiránt Espartero és Cabanero fölszólítás nem

ragy sikert szüle, 's ezutóbbinak egy segédét 70 emberével együtt elfogák a' carlosiak és azonnal agyon löveték. — A' galiciái zendülők megveték az alkotmányos vezér bekeajánlatit és ujra kezdik újni kegyetlen rablásikat. — Espartero nov. 2ikán 3 órányira táborozott Morellától. Előcsapatja összeüt-közék a' carlosiakkal; de a' harc következmény nélkül maradt.“ —

A n g l i a

(Vélemények a' legközelebbi chartista mozgalmakról, Elegy.) Va-lamennyi lap teli részletekkel 's véleményekkel a' dél-walesi chartista mozgalmakról, melly tartományban a' M. Herald megjegyzése szerint IVik Henrik napja óta szót sem lehet hallani zendületi merényekről. A' mi-nistereket természetesen vádakkal terhelik e' miatt a' toryk, mondván, mikép a' chartista tanok 's vérengző erőszakoskodások csupán szükséges következményi a' whigek által divatba hozott politikai egyesületeknek és a' javítási izgatásnak. A' Herald gnyosan említi, mikép a' főügyvéd csak néhány nap előtt is dicsekvék edinburghi parlamenti választóji előtt, mi-szerint a' ministerségnek sikerült, még pedig minden erőszak nélkül, el-nyomni a' chartisták izgatását. „Nero, mond többi közt az idézett lap, he-gedült, míg Róma égett, 's Melbourne az elvénült piperkőcz, a' telhet-len falánk, Windsorpalotában csupán szolgálattévő kamrást játszik, sző-nyeglovagot (carpet-knight), asztali tanácsost, 's elméleten udvari bohó-czot, míg ő fels. alattvalóji polg. harczban hullnak el egymás ellenében. De a' vizsatorlás napja kezdel már, a' newporti esemény talán kezdete a' „rabszolgá-háborúnak“, mellyet mulhatlanul bekövetkezendőnek jöslottak a' dolgozók elnyomtatása és szegények elzáratása miatt a' whigek által? Legyen azonban most már elnyomtatva a' zendülés vagy terjedjen tovább, az mégis minden esetre bizonyos, hogy sok vér folyt, mit némi elővigyázat a' ministerek részről kétségköl meggátolha-tott volna. Mikép fogják magokat ezért ország és parlament előtt igazol-hatni a' ministerek? A' ministeri lapok valamennyire hunyászkodva lát-szanak, 's a' M. Chronicle csupán megmagyarázhatlan történetnek neve-zi a' kérdéses véres eseményt, 's azon gyanuját fejezi ki, miszerint a' walesiak fölkelése csupán egyes merény, minden összefüggés nélkül az angol chartisták egész tömegével, 's onnan származott, mivel a' bérlők elűzék a' szegényeket eddigi lakhelyeikből. Egyébiránt Newport és Mon-mouth városok nov. 6ikaig legmélyebb esőndnek örvendeztek; a' zavar-gástól rettegés mindazáltal igen karos az iparéltre nézve, 's a' lakosság munkátlanágban várja a' történeteket. Már most bizonyosan tudják, hogy 20nál több chartista maradt holtan a' harczerén, 50nél több pedig veszélyes sebeket kapott. A' halottak közül egyben szökevény katonára ismertek, a' többi beteg és halott mind egészen ismeretlen ember a' hegy-ségből. Azon katonaság, melly kétszeri lövéssel futásra kényszeríté a' sűrű tömegben előnyomuló zendülőket, csupán 30 emberből állott, Stak őrnagy vezérlete alatt. A' csatatér körüli házakon egyetlen ép ablakot sem láthatni és a' falakban is némi kárt tettek a' golyók. A' hatósági ta-gok éjjel nappal tanácskoznak, 's az eddigi vallatásokból kitűnik, hogy az összeesküvés igen messzeágzó és sokkal fontosb, mint eleinte gon-dolák. Hogy a' volt bekebiró, John Frost, fővezére volt a' zendületnek, már minden kétségen tul van. Kivüle még bizonyos Watert említenek a' la-pok; de körülményesb leírást nem közlenek róla. A' vallatásnál eleinte mindketten igen daczosak voltak, de utóbb levertéknek látszottak, és nem akartak kérdéseket intézni a' terhelő tanukhoz, mondván, hogy csak rendes törvényszék előtt teendik azt. Kihallgatás után mind a' kettőt a' monmouthi megyei börtönbe vevék, hol már most Vincent társaságában várják az eskütszék itéletét. Utközben Newporttól Monmouthig a' 20 an-gol mérföldnyi téren egyetlen chartista sem volt látható. — Az „Ulster Times“ szerint nov. 2ikán éjjel Kellsben Antrim irlandi megyében, mint-egy 400 fegyveres ember jelent meg zendületi dalokat zengve és folyvást kiáltozva: „Le a' protestansokkal! Hurrah a' katolikusoknak!“ Kells-ből Moatba vonultak e' rendezavarók, de napfeljöttkor egyet sem leheté már közülök látni. — Tipperary irlandi megyében legújában ismét meg-gyilkolá földesurat egy bérlő. — Jól értesült körökben igen beszélük, mi-szerint Keletindiába parancsot küldé a' kormány az angol hajohadnak tús-tint Chinába vitorlázásra, hol az egész partvidéket ostrom ár alá helyz-ndik és mindemmi károkat fognak tenni a' chinaiaknak, míg ezek két millió font sterlinget fizetendnek kárpótlásul a' megsemmi ett mákonyért. — Bulwer „Teugeterés kapitány“ vagy „Születésjog“ című új szimű-ve nagy tetszést nyert Londonban; mit azonban jobbadán Macready re-mek játéknak kell tulajdonítani, ki ritka tökélyel adá a' ezimszerepet. — Wellington hg külföldi rendjelei ezek: az ausztriai Mária-Terézia rend nagykeresztje, a' dán elefant-rend, francia sz. lélek r., porosz sas r., orosz sz. György r., szardíniai Mária eljegyeztetése r., szász királyi diszrend, szicíliai sz. Január és Ferdinand r., spanyol aranygyapjas r. és svéd kardrend. Ezenkül Anglia valamennyi rendjét birja a' ns hg, és „mégis meg kell halnia“, mond sajnálkozva az Examiner. —

(Lordmayori lakoma Londonban.) Nov. 9ikén ment véghez a' pom-pásan kivilágított Guildhallban a' szokott ünnepi lakoma az új lordmayor beiktatására, mellynél a' lordmayornó vivé az elnökséget. Londoni lapok hosszasan közlik az ételek és italok minőségét és mennyiségét, de az ét-jegyzéknél minden esetre érdekeseb a' következő jelenet: a' lordmayori lakomára ugyanis rendesen a' ministereket is meg szokták híni, más ma-gosb rangu hivatalviselőkkel együtt. A' londoni községtanács tagjai azon-ban még most jobbadán torykból állnak, mert a' hatóságjavító törvény még nem terjedt ki Londonra. Ennek az lón szomorú vég következménye, hogy míg a' lordmayor szokás szerint áldomást köszönté az egyes minis-terégi tagokra, és hosszas életet kívánt nekik, némelly egyes közsé-gtanácsosak üdvkiáltozásit sokszorosan múlá fölül a' többiek pisszegése és rőfögése. Melbourne többször akart szólni, de hosszas sikertelen fárado-

zás után is csak annyit mondhatta, hogy a régi szokásnak hódolással fogadja el a meghívást, korábban pedig politikáról szólas vagy vitatkozás végett, melynek hasonló alkalomkor éppen nincs helye. A lordmayer, ki mintegy paráson látszik ülni, végre mégis pillanatnyi csöndet eszközlé hogy legalább meglehetősen nyugalmmal szörbőlhessék ki kávéjokata a miniszterek. E jelenetet előre gyaníthaták a miniszterek, mert mindjárt eleinte igen hidegen köszöntöttek poharat az uralkodó királynéira a községi tanácsosok, míg az özvegy királynéira üritett harsogó tetszésaj kíséré. Cambridge hg a lordmayernek egészségére ivott. —

(Lakoma Conyngham l. tiszteletére.) Nov. 7-én mintegy száz szabadelmű lakos fényes lakomával tisztele meg Canterburyben Conyngham lordot, mint parlamenti képviselőjét a nevezett városnak. E lakoma ezélja egyszersmind újra roszalást nyilvánítai Bradshaw, a város tory követje, ellen, az általa mondott botránytéljes beszéd miatt. A községtanácsi elnök számos tanácsossal együtt jelen volt e lakomán, s Brent alderman vivé az elnökséget, az asztali imádságot pedig Braham protestans lelkész mondá. Evés után legnagyobb lelkesüléssel ürültek áldomások a királyné egészségéért. Somersét igen jeles beszédet mondá, melyben különösen Irlandot törekvék ótalmazni a toryk mérges kifakadozásai ellen. Többi közt ezeket mondá a nevezett szónok: „Sejtem, hogy jobb napok váraoznának Irlandra; de erre a mosta a kormány további önállása mulhatlanul szükséges. Irland, bármily erőltetnek látszik is, minden esetre nagy befolyással bír a közvéleményre nézve. Irland gyöngé, le van aláztatva és megvetéssel említettik, de Anglia, a büszke Anglia, azért mégis retteg tőle. S miért? Mert Irland hatalmas ereje igazsága érzetében fekszik. Így volt az mindenkori; a történetek első korától egészen maig; valami nagy, nemes és főséges fekszik azon eszmében, miszerint minden jogtalan tett magában viseli a büntetés magvát, mely már itt földünkön szokott megtorlani minden büntetett. Legeyen valamely nemzet bármennyire hatalmas és virágzó, megjö bizonyosan azon idő, melyben kipótolatik rajta minden nyomor és inség, mit más nemzetnek valaha okozott. Tekintsenek Önök azon hős nemzetre, melynek boldogtalan de bajnok tagjai kitörlesztvék a nemzetek sorából; de e nép kísértetkép bolyg szerte Európában s iszonyu álmokkal rettegte az illetőket. Europa nyugottan szemléle e nagyszerű szomorujátékot és nem nyujta segítő kezeket. Midőn most Anglia szenved, és naponkint sötétebb felhőket látunk minden oldalról fölötté összetornyosulni, ugyan nem kell e bennünket szükségképp azon gondolatnak nyugtalanítani, hogy isten büntető keze azért nehezül reánk, mivel ótalom nélkül engedjük veszni azon szerencsétlen nemzetet? Tekintsenek Önök az amerikai egyesült szabad tartományokra; sötét bélyeg, még a kinzott szerencseneknél is feketébb, látható azon republicanusokon, mely emésztő sebként rongálja intézvényiket. A rabszolgaság borzadalmi féktelenül uralkodnak e különben nagy édeső nép közepett s e jogtalanúság fizszeres boszút álland rajta vagy gyermekin. Ez érend bennünket majd Irlandért. Midőn oly beszédet hallunk, minő e városban nem régis mondatek, ki fog többé esodálkozhatni, ha az irlandi nép elvalásban keresi üdvét s boldogságát az angol intézvényi egységtől. Mit szólnánk mi angolok, ha rólunk oly beszédet hangoznának Irlandban, minőket naponkint hallhatni Angliában Irlandról. Ha idegen nemzetről történnének ily epés kifakadások, az illető követek azonnal bizonyosan utleveleiket kérnék. S Irland ellen minden méltatlanságot büntetés nélkül követhetnek el a vakbuzgó toryk. Habár megbuknek is Melbourne kormánya, Irland minden esetre győzni fog; de ki gondolhatna borzadály nélkül azon iszonyu tettekre, miket a tory zsarnokság miatt elkövetni kényszerülend e boldogtalan nemzet? (Halljuk!) —

Franciaország.

(Allítások és vélemények a keleti ügyben.) Paris, nov. 7-én: „Az alkudozások Franciaország és Anglia közt a keleti ügyre nézve naponkint élénkebbülnek, egyik hirtök a másikat váltja fő, s a kölesönös közlekedések oly gyakoriak, hogy itt már mindenkinél minél előbbi véghatározatra vár e tekintetben. Az utóbbi 4 hónap alatt mindazáltal annyiszor hiúsultak már meg az ily várakozások, hogy valóban bajos határozott véleményt nyilvánítai e tárgyan, főleg miután magányos hírek szerint a londoni kormány most is folytatja alkudozásait az orosz kormánnyal, s biztosan véli reményelhetni, hogy a nagyhatalmak közül legalább kettővel csakugyan egyező véleményre fog juthatni e botrányos kérdés iránt. A dardanellák és Boszpor elzáratását mindenek előtt legnagyobb fontossággal vitatja Anglia és Russzia elleneben a francia kormány. Russzia azon véleményben van vagy legalább volt eddig, miszerint európai hajóhad megjelente a marmorai tengeren az orosz kormány fekete tenger melletti birtokit veszélyeztetné s az egyenesen fenyegető lépés lenne a cári birtok ellen. Ez okbul tehát makacsul ragaszkodik Russzia a fenálló szerződésekhez s teljességgel nem akarja engedni, hogy a nevezett két esatornában valamely európai hatalom hajóhada horgonyt vethessen. Anglia annyira távol volt az orosz kormány e jogkövetelése megismerésitől, hogy elhatározottan nyilatkozék hajóhadastul Konstantinápoly előtt megjelenésre, nihelyt belviszály vagy egyiptusi fegyver miatt veszély fenyegetendi az ottoman birodalmat, még pedig a porta meghívása nélkül is, sőt szükség esetén erőszakkal is nyit magának utat a csatornán keresztül. Franciaország sem az egyik sem a másik szándékot nem partholható. A népjog, melyre oly igen szeret hivatkozni Russzia, szerződések, elévült birtok, és Európa kétségbe hozhatlan csöndes megnyugvása, a porta tulajdonának tekintetik a két tengerszorost a fekete és tráciai tengerrel együtt, Russzia felsőségét e vizek fölött mindazáltal soha nem ismerék meg az európai hatalmak. Valamint tehát Törökország és Russzia, de ez utóbbi csupán védhatalomkép, kívánhatják a dardanellák elzáratását, éppen oly kétségtelen joga van Európának és a török kormánynak a Boszpor elzáratását követelni. Valamely hatalom magá-

nyos megjelenése Konstantinápoly előtt soha nem férhetne össze a porta érdekeivel, és függetlenségét éppen nem fogna előmozdíthatni. Mindenkori veszélyeztetve volna ez, ha valamely egyes hatalom fegyveres erővel jelennek meg a főváros előtt. De semmi s így ez elvnek sem kell kivétel nélküli hatást tulajdonítani, mely nélkül éppen nem lehetne ezelt érni. Ha tehát a török birodalom bátorságát és függetlenségét bármily oldalról komoly veszély fenyegetné, úgy szükségképp távozni kellene a főnebbi elvtől; de ekkor aztán valamennyi hatalomnak együtt kellene föllépni, hogy a porta üdve veszély nélkül maradjon. Russzia azonban folyvást állítja, mikép a két csatorna csupán Törökország javáért van elzárva, s így csak e hatalmat érdekelheti a kérdés, következőleg csupán arra kellene bízni a határozást, hogy mely oldalról és ki által kíván segítettni. Erre azonban azt jegyzi meg Franciaország, miszerint a porta öt hatalom ótalma alá helyezé magát, s hogy tehát ezek emélfogva teljes joggalis bírnak itelethozásra a török kormány ügyeiben, s hogy a porta függetlenségén kívül e pillanatban még az európai sulyegyenre is illő tekintettel szükség viseltetni, melyet éppen keleten fenyeget legnagyobb veszély. Mennyire közelitendnek majd egymáshoz alkudozás folytában a különböző vélemények, azt bajosan határozhatni meg; annyit mindazáltal meglehetősen valószínűséggel állíthatni, mikép Russziával nem igen könnyen fog egyezkedhetni Franciaország, míg Angliában sokkal később szövetségesre találand. Bizonyítja ez allást még azon körülmény is, miszerint Franciaország szavára azonnal ellenparancsot kapott az angol hajóhad, midőn már már erőszakkal a dardanellákba vala nyomulandó. Mi azonban a török kormány és egyiptusi basa birtokiránti egyezkedésit illeti, e tekintetben Anglia és Russzia tökéletes egyetértést mutatnak, melyhez Franciaország alkalmasint soha nem járuland, mert nem fogja engedni, hogy Adanán kívül egyéb tartomány is visszacsessék a porta birtokába. Egyébiránt Franciaország fegyvert nem használand e nézete kivívására, mert tudja, hogy az egyiptusi basa maga is kiállja a sarat, ha csakugyan kardélre találna kerülni a dolog. Ezenkül igen különösnek találja a parisi kormány, hogy annyira törekszenek megfosztani birtokától az egyiptusi basát, holott M. Ali minden esetre adófizető alattvalója marad a fényes portának, következőleg ez utóbbi éppen semmit nem kockáztat, ha bőkezűnek mutatkozik. —

Törökország.

(Nagyuri parancs.) Konstantinápolyban nov. 3-án következő nagyuri hattiserifet tevének közhírré: „Nagyuri hattiserif, mely által ő felsége, jóságától és igazságszeretetétől, valamint népe iránti gondoskodástól vezéreltetve új intézeteket alkot és hoz életbe, miknek egyedüli céljok: a vallást s kormányzatot megerősíteni és az országot s nemzetet megújítani. Mindenki tudja, hogy az ottoman birodalom első korában, a korának diesteljes parancsát és az ország törvényeit folyvást híven teljesíték. Minek következtében az ország erőben s nagyságában nőtt s minden alattvaló, kivétel nélkül, bőség és jólét tetőpontjára jutott. 150 év óta azonban hosszu soru események s különféle okok miatt megszüntek a törvények szent könyve és ezekből folyó rendszabályok szerint intézni a tetteket, s így az előbbi erőt s az előbbi jólétet gyöngeség és szegénység váltak föl mert valóban az ország elveszté tartósságát, ha megszünik törvényei fölött örködni. E nézetek uralkodnak jelenleg lelkünkön s trónra-leptünk napjától fogvást egyedül azon gondolat foglakodtat, mikép mozdíthatnók elő a nyilvános jólétet, mikép javíthatnók a tartományok állapotját s mikép könnyíthetnénk a népen. Ha csak geographiai fekvését tekintjük az ottoman tartományoknak, a föld termékenységet, s a lakosok ügyességét, bizonytal meggyőződünk arról, miszerint ha fáradságot nem kimélnék foganatos eszköz-feltalálásra, a sikert, mit isten segedelniével kívüni reménylünk, néhány év alatt elérhetjük. E szerint tehát, bizakodván a mindenható segélyében és számolva profétánk közbenjárására, ezelszerünek látjuk minden törekvésünket oda fordítani, miszerint azon tartományokat, melyek az ottoman birodalmat egészítik, új intézvények által jó kormányzat jólétében részesítsük. Ezen intézvényeknél főleg három pontot kell figyelembe venni s ezek: 1) azon biztosíték, mely alattvalóink életét, becsületét s javát tökéletesen biztosítja; 2) rendszeres mód, mi szerint szedessenek be az adók; 3) hasonló rendszeres mód az ujoncszedés és szolgálatidejük iránt. S valóban, nem az élet s becsület e a legdrágább vagyon e földön? Ki nem fog, bármily ellenszegülést sugal is beleje lelkülete árulás ellen, ehhez folyamodni s az által a kormánynak s hazának ártani, ha élete s becsülete veszélyben forog? Ellenben ha eziránt tökéletesen birtosítva van, a hűség utjárul nem távozik s minden tetteit a kormány és rokoni javára intézendü. Ha vagyonra nézve hiányzik a biztosíték, mindenki hideg marad a fejlődés s haza szavára; senki nem aggódik a status java előmozdíttatásán, mert saját gondoljai emésztik meg minden figyelmét; ellenben ha a polgár vagyonára nézve mindenkép biztosítva van, eltelve ügye iránti buzgalomtul, melynek körét szüntelen terjeszteni törekszik, az élvezés határit nagyobbítani fogja, valamint fejlődés s hazája iránti szeretetét s ehhez ragaszkodását napról napra kettőztetendi. Ezen érzelmek legdieseretesb tettek forrásivá válnak. Mi az adók rendszeres és szilárd meghatározását illeti, igen nagy fontosságu e tárgy szabályoztatása; mert a status, mely, határai védelmére különféle költségekkel van terhelve, serge és más szükségéit fedező pénzt csak adó által kaphatja, mely alattvalóitól szedetik be. Noha, istennek hála! országunk alattvalói több idő óta megmentvék az egyedáruosság ostarátul, melyet elég igaztalanul tekintének jvedelemforrásul, mégis folyvást oly gyakoriat létezik, mely csak szerencsétlen következtvényeket vonhat maga után, azon szokas tudnillik, mely Illizam (évi haszonbér) név alatt ismeretes s áruba bocsátását tárgyazza az engedvényeknek. E rendszer következtében valamely hely polgári s pénzü-

gyi igazgatása egyetlen férfi önkényétől függ, más szavakkal: néha ez a legdühösebb és vérszopóbb szenvedélyek vas kezeibe dobatik, mert ha az illy haszonbérő nem jó, akkor nem tűzend ki semmi mást czélul, mint önhasznát. E' szerint szükséges, hogy jövődében az ottoman birodalom minden tagja bizonyos mennyiségű adót fizessen vagyonához és erejéhez mérsékelve és semmi ezenfölül ne követeltesék tőle. Külön törvények által szükség szárazföldi 's tengeri erőnk kiadását is meghatározni. Noha, mint már mondtuk, az ország védelme fontos tárgy 's minden alattvaló kötelessége e' czélra katonát előállítani, mind a' mellett mégis szükségé vált törvényeket hozni, mellyek szerint határozassék meg: helyenkint mennyi katonaság állíttassék ki a' jelen körülményekben 's a' katonai szolgálatú 4—5 évre ismét leszállíttatik. Mert igaztalanság 's földészetre és iparra nézve halálos csapás, ha tekintet nélkül a' hely népességére, egyikből több, másiból kevesebb újonczot veszünk, mint mennyit az megbír; hasonlólag a' katonákat is elkésztjük 's az ország néptelenségét eszközöljük, ha egész életüket szolgálatban töltetjük el. Rövid szavakkal: azon különféle törvények nélkül, mellyek szükségét átlátják, az országránzve sem gazdagság, sem szerencse, sem nyugalom nincs, sőt ezeket csak azon új törvények létrehozásától várhatni. Ennek következtében jövődöre minden vádlott pörös ügyében, isteni törvényinknél fogvást, csak előleges vizsgálatok és próbák után hozassanak nyilvános ítéletek 's addig, míg a' törvényes ítélet ki nem mondatott, senki más személyét, titkon vagy nyilvánosan, méreg által vagy más halálnemmel ne ölhesse meg. Mindenkinek tilalmas bárkit is becsületében sérteni. Mindenki birjon bármínemű tulajdont 's legfőkéleatesb szabadsággal intézkedhessék róla, a' nélkül, hogy valaki e' tárgyban öt gátolhassa, így, például, valamely vétkesnek ártatlan örökösét nem foszthatnak meg törvényes jogaiktól 's a' vétkes javai nem koboztatnak el. Ezen szultáni engedvények mindenalattvalóinkra kiterjesztetnek, bármi hitű 's vallásuak legyenek, minden kivétel nélkül részesüljenek azokban. E' szerint mi birodalmunk lakosít tökéletesen biztosítjuk életükre, becsületükre 's javaikra nézve; mint törvényeink szent rendelete megkívánja. Mi a' többi pontot illeti, mivel ezek felvilágosult elmék összemunkálási által leendnek szabályosítandók, jogtanácsunk tehát, új tagokkal, mint szükség kívánja, szaporítatva, általunk kijelölendő napon a' birodalom ministerivel 's nagyával összegyűlend, hogy azon pontok felett, mellyek az élet 's vagyonbátorságot illetik, 's az adó-meghatározást érdeklő czikkekről tanácskozhassanak. E' gyülekezetben mindenki szabadon bonczolgathatja nézetét 's javaslatot terjeszthet elő. A' katonai szolgálatot illető törvényekről a' hadi tanács vitatkozandik, melly ülését a' szeraszkier palotájában tartandja. Mihelyt törvényt alkotandnak, hogy az örökre erőt nyerjen 's életbe lehessen léptetni, előnkbe fog terjesztetni 's mi helybenhagyásunkkal ékesítendjük fel 's nevünket elibe tűzendjük. Mivel e' jelen intézvényink egyedüli czélja a' vallást, kormányt, nemzetet 's országot ismét virágzásba hozni, kötelezzük magunkat, miszerint semmi olyasmit nem teendünk, mi ezekkel ellenkeznek. Igéretünk kezességeül, azon teremben, mellyben a' próféta dicső palástja őriztetik, t. i. hol ez igéretünket tettük, minden ulema 's országnagy jelenlétiben isten nevében rája esküszünk 's utána az ulemákat 's országnagyokat eskettetjük meg. Miután ez megtörtént, legyen az ulema, országnagy vagy akármik, ki ezen intézvényeket megsérti, méltóságát tekintethe nem véve, személyére nem ügyelve, vétkes tetteért méltó büntetést nyerend. E' czélból fenytő-törvénykönyv fog szerkesztetni. Mivel az ország tisztviselőji mindnyájan illő fizetést kapnak 's azoknak fizetésök, kik még hivataljokhoz nincsenek eléggé díjazva, szabályoztatni fog; hasonlólag kemény törvény fog kibocsátatni kegygyel 's hivatalokkal kereskedők ellen, mit az isteni törvény tilalmaz 's egyik fő oka ez ország elaljasodásának. Mivel a' felebb megalapított rendeletek tökéletes változtatása 's ujtása az ó szokásoknak, e' szultáni rendelet Konstantinápolyban 's országunk minden helységiben tétessék közhírré 's Konstantinápolyban székező idegen hatalmak képviselőjivel közöltessék, hogy tanuji lehessenek ez intézvények átadása iránt, mellyek, ha istennek tetszik, örökké tartandnak. A' mindenható isten, szent és érdemes gyámságában örökjék felettünk ezek iránt. Azok, kik e' jelen intézvények ellen vétkeznek, legyenek isteni átok tárgyai, 's mindenemű boldogságtól örökre zárassanak ki. —

Alexandria, oct. 16kán: Franciaország végre nyíltan kimondá politikáját; minden udvarhoz ugyanis 's a' portához végválaszt intéze, mellyben oda nyilatkozik, miszerint kész M. Ali minden követelésit gyámolítani, ha ez Egyiptus, Szyria és Arabia örökös birhatásával, Candia 's Adana ideigleni kormányzatával megelégszik. Ezen erőteljes nyilatkozat után a' francia kormány M. Alival is közle szándékát 's felszólítja őt, hogy munkálkodjék vele kölcsönösen e' szellemben 's néhány kisebbszerű engedélyt kívánjon. Nem tudhatni még, mit válaszoland az alkirály, ki épen most érkezék meg Cairoból; azonban egész bizonyossággal hihetni, miszerint olly választ adand Meh. Ali, mellyben ha nem is mond le végkép Adana 's Candia örökös birhatásáról, még is kielégítend a' francia udvart. Ha Egyiptus és Szyria már végkép egyesült, a' legnagyobb befolyással leend M. Ali a' szultánra 's divánra 's akkor Konstantinápolyban ugy egyezkedhetik Candia 's Adana iránt, miként tetszik, mert már akkor a' nagy hatalmaknak nem lesz joguk bele szólalkozásra. Az alkirály egészségét tökéletesen helyreállítá az utazás. Minap új lázongást híreltek Horában; Mahmud-Saffai nevű török ugyanis, ki magát prófétának adá ki, néhány vakbuzgó arabot rá akart beszélni, miszerint hivatása az igazhitűket Meh. Ali ellen föllázítani. Ibrahim basa parancsot adott az alpróféta elfogatására, ki ezernyi főből álló csapatot gyűjte össze. Mahmud-Saffait egy faluban körülfogák, 's ez feladá magát azon kérelemmel, miszerint négy szolgálj-

val a' pusztákba vonulhasson. Ibrahim hihetőleg e' kegyes büntetést szigorúbbal váltandja föl. —

(Ponsonby lord politikája a' keleti ügyben.) Konstantinápoly octob. 20án: Ponsonby l. megesküvök, Meh. Alit megsemmíteni. Soha két tettét meg nem bocsátandja neki a' lord; először ugyanis, hogy Hafiz basa sergét tönkre veré, hoiott ő itt 's Londonban győzelemről álla jót; másodsor, hogy Oroszországgal titkos egyetértésben él. Valamint a' neszbi csa-táig a' szultáni sereg győzelme dogma volt, mellynek nem hívóji ellen halálos ítéletet monda ki a' lord törvényszéke, ugy ma kétségtelen azon állítás, miszerint Meh. Alit Oroszország fizeti. Mentülinkább el akarják hihetni a' lorddal, hogy ez állítás tul van minden hihetőségen, 's hogy Meh. Ali nem azon emberek sorába tartozik, kit egy pár tallérral megveszthetné 's a' t.; annálinkább makaes véleményében a' lord, mi kétség kívül olly gyümölcsöt hozand, mint előbbi téve. A' gondviselés nyíltan Meh. Alit pártolja, minden összeesküszik, öt nagygyá tenni. Mahmud szultán vak gyűlölsége, Chosrew basa negyvenévi, majd mosolygó, majd fenyegető ellenségeskedése, Palmerston l. beteg orosz-gyűlölése és ügyviselője rémképei, a' közbenjárulás, szóval minden összeesküszik, az alattvalóbul független uralkodót teremteni és a' török birodalmat sirba vinni. Valóban félhetni, miszerint e' férfi, kinek félreismért becsvágya ellen fegyverköznék föl a' nagy hatalmak, végre elveszti türelmét 's függetlennek nyilatkozandik, hogy minden irkafirának véget vessen. Hisz-szük azonban azt is, miszerint a' védő hatalmaknál inkább szívén fekszik a' török birodalom, sőt kormányzónknál is jobban szereti hazáját, ki szultánja 's ura szobái előtt két orosz testőrt örömet állíta fel. —

Török határokrul, oct. 26án: Priscendben folyvást tart a' zendülés, a' nélkül, hogy tovább terjedne. A' bitor kormányzóság véres szigorral gyakorolja a' rendőrséget; egyébiránt az által törekszik törvényes színt nyerni, hogy a' föllegvár török parancsnokát néhanéha meghija tanácskozásiira. Rumely Walessy nem bocsátá ki semmi rendszabályt a' zendülők ellen, hihetőleg azért, mert ezek egyenesen Konstantinápolyba küldék előterjesztvényöket 's nem akarná a' diván határozatát megelőzni. —

Toulon, nov. 2diban: Besika Bayból octob. 18ikául ekép irnak: „Végre megkapók a' portától azon szükséges fermánt, melly egy hadihajónak a' dardanellákon keresztül vitorlázását enged meg. Belle-Poule fregát 60 álgyuval, Joinville hg parancsnoksága alatt oct. 14én el is hagyá állomását, Konstantinápolyba vitorlázandó. Este felé a' szél lecsöndesült 's a' dardanellák torkolatánál vete horgonyt a' fregát. 15én Pepin és egy angol gőzös elindultak a' fregátot aladságba vontatni; mint hírlik azonban Belle-Poule a' tengerszorosnál zátonyra ült, hiában voncoltak ki belőle minden ivóvizet, lengővé még ezzel sem teheték. — Az öt angol sorhajó, mellyeknek Szymrnába vitorlázását jelentők, ismét horgonyt vete oct. 9én. A' két hajószereg azonban elválásra készül. Nov. első napjain az angol hajóhad Maltába menend, a' francia ellenben a' Levante körül telelend; sorhajóji Tenedos melletti révbe vitorlázandnak.

(A' porta megtöltja a' gabnakivittel.) Konstantinápoly, oct. 23kán: Nuri efendi volt külügyi ministert a' porta követte nevezte ki a' francia udvarhoz. — A' Törökországban uralkodó gabnászükség miatt az idén a' török révekben tiltva van a' gabnakivétel, e' rendszabályt a' magas porta körjegyzékkel tudatá az idegen hatalmak képviselőjével. — A' perzsa sah Abdul Medsid szultánnak több lovat küldé ajándékol igen kitűnő fajból. — Tripolisi oct. 19ki levél szerint az ottani török őrség hangosan zugolódik, mert több hónap óta nem kap zsoldot. Bengasiban 's környékén lázadás üte ki 's általányos azon kívánat, miszerint szakadjanak el a' török uralkodás alul. —

(Részletek a' horáni lázadásról.) Alexandriai oct. 15ki hírek szerint sept. 25—26ki éjjel a' horáni zendülők megtámadák Serif basa csapatit, 's a' damaskusi uton visszanyomák őket. Hassan-Aga-el-Hadzsit, a' rendetlen csapatok vezérét, sebesülten vivéek Damaskusba, hol a' főkatonai hatóság rövid tanácskozás után elhatározá, a' horáni csapatok azzonnali megerősítettetését és szükséges elelmi 's hadiszerekekkel ellátatását. A' lázadók győzedelme, bármilly csekély is az, M. Alit igen nyugtalanítja; attól fél, hogy az elégyületlenek tulzottan nagyítandják a' győzelmet, mi által más törzsökök is föllázadnak; az alkirály ez aggodalma nem alaptalan. Hassan-Aga csatavesztéséről mindenütt szólanak 's azóta több hegyikerület megtagadá az adófizetést 's a' kormány ellen tökéletesen föltámadtak. Ibrahim basa néhány csapattal Marasban tartózkodik, Besanát 's Diarbekirt szándékozik elfoglalni. — A' török hajószereg nagy mennyiségű kétszersülttel és más elelmi szerrel látá el magát, miből mentül előbbi elvitorlázásukat akarják sokan következtetni. A' török hajókatonaság igen nyughatatlan, a' távozást sürgeti, az elmaradt zsoldkifizetés sem nyugtatá meg 's mondata le vele szándékjárul.

N é m e t o r s z á g .

Berlin, oct. 21én: Gans professor halála következtében Albrechtet nevezék ki helyébe, egyikét a' hét göttingai tanítónak. Albrecht született porosz, mi hihetőleg szelidíté azon ellenállást, mellyel a' hét göttingai tanító iránt itt viseltetnek bizonyos körökben, a' hivatás igen sok öröm hozója, mert kezdetnek tekintik azon kitűnő férfiak alkalmazásaul, kiket a' göttingai egyetemből szüműztek. Mint bizonyost mondhatni, miszerint Grimm testvérek és Dahlmann mellett hatalmas okok küzdenek a' berlini egyetemen tanításra alkalmazásuk végett, kik az egyetemenl igen szép hatáskörre találandnának. —

Gabonazár: Pest, october 25iken: Tiszta buza: —, 160, 150; — Kétszeres: 130; —, —, — Rozs 114, 110; 106; — Arpa 95, 90, 85; — Zab 74, 70, 66; — Köles —, —, —; — Kukoricza: 124, 120, 110; — Köles-kása; pesti m. v. garas.